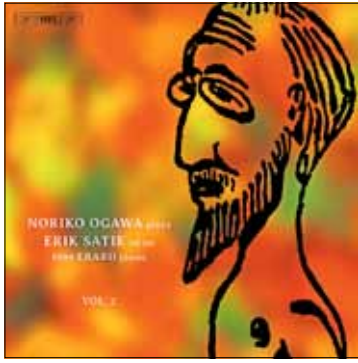

CD KLASSIEK

Vreemde vogel
Erik Satie

Erik Satie (1866-1925) was een van de meest bizarre toondichters. Tijdgenoten konden zijn avant-gardemuziek niet goed plaatsen. Het duurde tot Aldo Ciccolini in de late jaren 1960 alvorens er een complete uitvoering kwam van Saties pianowerk. Het werd meteen een hit.

Voor de honderdvijftigste verjaardag van Saties geboorte brengt de Japans-Britse concertpianiste Noriko Ogawa een klassieke interpretatie. Haar vertolking van Debussy's integrale piano-oeuvre toonde al aan dat die allrounder de muziek van de late negentiende en begin twintigste eeuw door en door kent. En gezien Debussy en Satie er een knipperlichtvriendschapsrelatie op nahielden, is het dus zeker niet gek dat Ogawa nu ook een integrale inspeelt van Saties klavierstukken. De eerste cd met bekende werken als de *Gnossiennes* en de *Gymnopédies* ligt al een poos in de handel, de tweede met werken die voorafgaan aan Eerste Wereldoorlog is net uit.

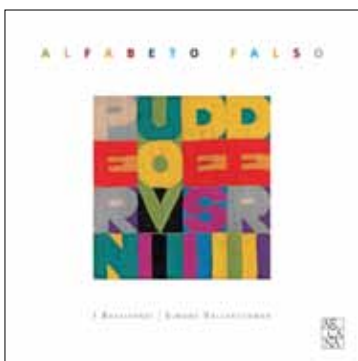
Satie was er natuurlijk niet de man naar om in keurige hokjes geduwd te worden. Belangstelling voor het psychische en spi-

rituele ging in de belle époque samen met een enorme technische innovatie en dat gaf vonken. Materialisme en sciëntisme werden zeker in Frankrijk openlijk beleden, maar tegelijk waren er talrijke tegenbewegingen. De cd laat je duidelijk horen hoe Satie door beide polen werd aangetrokken. Zo raakte hij een tijd betrokken bij een esoterisch genootschap. Voor die club schreef hij in 1894 een stuk waarin de maagd Maria de plaats moet ruimen voor de Egyptische godin Isis. Misschien dat Le Chat Noir, het cabaret waarin Satie zijn dagelijks brood als pianist verdiende, voldoende tegengif bood.

In de tweede groep composities heeft Satie zich al helemaal losgemaakt van die spiritualisten. De nieuwe reeks preludes die hij in 1912 componeerde, zijn dus van een heel andere orde. In een van die stukken gebruikte Satie enkel de witte toetsen van het klavier, echte kindermuziek dus. Grootser, maar even speels is tot slot de 21-delige reeks gewijd aan sport en ontspanning. Ondanks alle zelfopgelegde beperkingen is het toch een meesterlijke reeks, vol afwisseling. Ogawa slaagt met haar Erardpiano erin de tijd perfect te vatten. (JC)

Erik Satie, *Piano Music, Vol. 2*, door Noriko Ogawa (piano, Erard 1890), Bis (distributie New Arts International), BIS 222, 23 euro.

CD OUDE MUZIEK

Eer aan de bas
I Bassifondi

Hoe vaak gebeurt het dat muziek uit 1640 hedendaags overkomt? Luitist en gitarist Simone Vallerotonda richtte het trio I Bassifondi (de onderste diepten) op, met zichzelf als barokgitarist en theorbespeler, Gabriele Miracle aan het slagwerk en Josip Maria Duran op de *baso colascione*, een soort luitinstrument dat populair was in de zestiende en zeventiende eeuw. Hun spel lijkt sterk op dat van een jazztrio, maar toch brengen ze oude muziek.

De focus van I Bassifondi is Italiaanse gitaarmuziek uit de eerste helft van de zeventiende eeuw. In 1606 verscheen hun eerste werk, waarbij akkoorden met

een letter met het alfabet werden weergegeven om het improviserende spelen mogelijk te maken. Er bestond echter ook een vals alfabet, waar dissonante akkoorden werden meegegeven.

We horen enkele schitterende *passacagliaes*, een muziekvorm die later door Bach onsterfelijk werd gemaakt. Dat is wellicht een oorspronkelijk zestiende-eeuwse Spaanse dans, in meestal driedelige maatsoort over een baslijn. Hier speelt de bas een hoofdrol door de bevreedende klank van het snaarinstrument. En dan zijn er nog de 'vettige' akkoorden die de muziek zo actueel maken. Tegelijk is het een venster op het verleden. (EDS)

Alfabeto Falso, door I Bassifondi onder leiding van Simone Vallerotonda, Arcana, A 435, 23 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Geschiedenis maken
Jo Tollebeek

Anders dan velen wel denken, ligt de oorsprong van de Belgische vaderlandse geschiedschrijving niet in 1830, bij de onafhankelijkheid, maar in de tweede helft van de achttiende eeuw. De Oostenrijkse overheid, die onze gewesten toen bestierde, erkende dat onze contrerien een eigen karakter hadden

en promoveerde een nationale geschiedenis die de oude heerlijkheden oversteeg om aldus een moderne eenheidsstaat te scheppen.

Jo Tollebeek, hoogleraar geschiedenis aan de KU Leuven, beet zich vast in de geschiedschrijving tijdens de negentiende eeuw. Dat was een politiek gedreven geschiedschrijving met heldere doelen. De politiek deed de geschiedenis begrijpen, niet omgekeerd. Een voorbeeld daarvan is de interpretatie van de Franse Revolutie op basis van eigentijdse ontwikkelingen. Pas aan het eind van de negentiende eeuw werd die revolutie gelezen als een groots gebeuren in de wereldgeschiedenis. Toen ook ontstonden de grote 'nationale' geschiedenissen.

Tollebeeks boek bundelt zestien opstellen die verschenen tussen 1998 en 2015. Het eerste deel is gewijd aan politiek gedreven geschiedschrijving, het tweede aan de gemeenschap van

historici. Anders dan nu werd geschiedenis 'geproduceerd' in studiekamers thuis, waar de hoogleraren hun leerlingen/studenten ontvingen.

Dat historici vooringenomen kunnen zijn, blijkt uit Tollebeeks lezing van het werk van Johan Huizinga (1872-1945) die in *Herfstij der middeleeuwen* de late middeleeuwen presenteerde als een afstervende cultuur. Vandaag zien wij dat helemaal anders. Die periode was net de aanzet tot de moderniteit. (EDS)

Jo Tollebeek, *Een slapeloos doordenken van alle dingen. Over geschiedenis en historische cultuur*, Prometheus, Amsterdam, 2017, 430 blz., 29,99 euro, ISBN 978 90 4463 289 7.

BOEK SPIRITUALITEIT

Jezelf ernstig nemen
Zacharias Heyes

Zacharias Heyes, geboren in 1971, is benedictijnermonnik van de abdij van Münsterschwarzach, in het noorden van Beieren. Het klooster werd bij ons bekend

door Anselm Grün, een van de meest toonaangevende spirituele schrijvers van onze tijd. Pater Heyes loopt nu in het spoor van zijn huisgenoot, want hij heeft al drie titels geestelijke literatuur op zijn naam staan, waarvan *Averbode* nu eentje in een vertaling brengt.

De benedictijn is actief als schoolpastor, want aan de abdij van Münsterschwarzach is een befaamd internaat verbonden. Hij doet ook aan noodpastoraat, voor mensen die plotseling in noodsituaties verkeren.

Het boek is een soort retraite met oefeningen over het aspect 'thuis'. In het evangelie neemt Jezus leerlingen mee na hun vraag waar Hij woont. Het boek is bedoeld als een zelfde soort ontdekkingsreis in het spoor van Jezus. Kern van de reis: als je God

wil ontmoeten, vereist dat intieme tijd en ruimte.

De oefeningen bieden wellicht parochiale kernen inspiratie. Heyes: „Thuis zijn bij jezelf is niets anders dan de hoeder van je eigen ziel worden, met andere woorden goed voor je ziel en lijf zorgen.” Dat betekent niets verdringen en open in het leven staan. Alles wat je niet uit, hecht zich vast aan je ziel. (EDS)

Zacharias Heyes, *Thuis bij jezelf. Goed omgaan met lichaam en ziel*, Uitgeverij Averbode, Averbode, 2017, 141 blz., 14,90 euro, ISBN 978 90 3171 826 9.

BOEK BIOGRAFIE

Het verlangen in jezelf
Yola Thienpont

In *Reis naar mijn oorsprong* vertelt Yola Thienpont het verhaal van haar jeugd tot vandaag, als prille zestiger. In het grootste deel van het boek doet ze dat niet uit eigen naam, maar via de figuur van Anna, die worstelt met haar opvoeding, haar groei naar volwassenheid en haar zoektocht naar rustig geluk.

Op haar levensweg ontmoet Anna vrienden, sterke mannen die haar spiritueel bijstaan. Ze confronteren haar weliswaar met haar dieperliggende angsten, maar stimuleren haar vooral in haar persoonlijke ontwikkeling, haar positivisme en kracht.

Anna krijgt te maken met liefde en zegen, met relatiebreuken, eenzaamheid en afwijzing, terwijl het kleine meisje in haar haar voortdurend parten speelt.

Beroepshalve is Anna actief als vormingswerker en leidinggevende in de sociale sector. Als moeder van twee dochters, die ze gaandeweg zelf liefdevol leert los te laten, vindt ze ook rust in haar eigen afkomst. Ze ervaart begrip voor een moeder van wie ze probeert afstand te nemen en liefde en overgave voor een veeleisende vader.

Wat we als lezer al lang vermoeden, namelijk dat het hoofdpersonage Anna de zielenroerselen van de auteur zelf verwoordt, wordt duidelijk in het laatste deel. Daarin schrijft Thienpont vrijelijk over zichzelf en haar partner en spitst ze zich toe op de droom die ook bij Anna al langer leefde, namelijk op zelfstandige basis te kunnen werken aan het welzijn van mensen.

Het dagboek, dat de schrijfster vijftienveertig jaar lang bijhield, ligt aan de basis van het boek. Yola Thienpont doorspekt haar verhaal met poëtische teksten om haar gevoelens en denkwereld in kaart te brengen en kracht bij te zetten.

Inmiddels is Thienpont, samen met haar echtgenoot, de bezieler van Het Stilteluis in Fraipont. Ze geeft trainingen in versterkend en verbindend zorg verlenen aan mensen in armoede en werkt coachend met kernkwiteiten en kernkwadranten.

Reis naar mijn oorsprong is een lijvig verhaal. Het eerste deel – het leven van Anna – brengt de auteur veeleer beschrijvend, waardoor het wel eens langdradig durft te zijn. Niettemin leest het boek vlot en is het herkenbaar en inspirerend voor wie op zoek is naar zichzelf en verlangt naar kwaliteitsvol leven. (MC)

Yola Thienpont, *Reis naar mijn oorsprong, Een openhartig verhaal*, Berlin Books, Bodegraven, 2017, 375 blz., 23 euro, ISBN 978 94 9217 966 1. Bestellen via www.yolathienpont.com.